

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

Tijdvak 2

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr. 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.
- 3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.
- 4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

- 1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:

- 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
- 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
- 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
- 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
- 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
- 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen. Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur. De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

N.B.: Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor het examen tekenen, handenarbeid, textiele werkvormen HAVO kunnen maximaal 71 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Kathedralenbouwers

Maximumscore 3

- 1 drie van de volgende antwoorden:
- De miniaturist heeft een hoge horizon/vogelvluchtperspectief toegepast.
 - Er zijn binnen het schilderij verschillende standpunten/aanzichten toegepast.
 - De kerken zijn zigzagsgewijs in het beeldvlak geplaatst.
 - Van het gebouw op de voorgrond zijn alleen de fundamenteën zichtbaar, waardoor je de plattegrond van de kerk ziet en ook zicht houdt op de andere kerken in de miniatuur.

per juist antwoord

1

Maximumscore 2

- 2 *landschap*
- één van de volgende antwoorden:
- Er is sprake van atmosferisch perspectief: achteraan blauw en vooraan warme kleuren.
 - Er is sprake van overlapping.
 - De miniaturist heeft het 'groot/klein'-principe toegepast.

gebouwen

één van de volgende antwoorden:

- Geen enkel gebouw is frontaal of recht van opzij weergegeven.
- Er is, met name in het interieur van de kerken, sprake van schaduwen/kleurverloop.

1

Maximumscore 3

- 3 drie van de volgende kenmerken:
- luchtbogen
 - steunberen
 - pinnakels
 - (grote) glaswanden in de murenvlakken
 - spitsbogen

per juist kenmerk

1

Maximumscore 2

- 4 • Het is (een vorm van) skeletbouw: het gewicht van het gewelf wordt via de ribben (van het gewelf) en de pijlers naar beneden en (via de luchtbogen en steunberen) zijwaarts geleid
- Binnen deze constructie hebben muren geen dragende functie en kunnen deze volop worden voorzien van grote ramen (waardoor er veel daglicht kan binnenstromen)

1

1

Maximumscore 2

- 5 twee van de volgende antwoorden:
- Men wilde zo veel mogelijk daglicht in de kerk om te suggereren dat het 'goddelijke' nabij was (als het aantal en het formaat van de ramen groot is, treedt er veel daglicht binnen).
 - Men wilde de kerken zo hoog bouwen om daardoor de gerichtheid op God te benadrukken.
 - Men wilde andere, reeds bestaande kerken, in formaat en lichtheid overtreffen.

per juist antwoord

1

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 6 twee van de volgende antwoorden:
- Je ziet, linksvoor en in het midden van de voorstelling, steenhouwers aan het werk.
 - Rechts zie je metselaars die specie aanmaken en aan het metselen zijn.
 - Rechtsboven zie je een dakdekker die via een ladder het dak bestijgt.

per juist antwoord 1

Maximumscore 2

- 7 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:
Kunstenaars werden in de Middeleeuwen gezien als ‘gewone’ ambachtslieden; kunst werd toen nog niet gezien als een persoonlijke uiting van een specifiek individu.

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven 1

Maximumscore 2

- 8 • Neo-gotiek
- Het teruggrijpen op de gotiek, de ‘eigen’ bouwstijl van Noord-Europa, kan in verband worden gebracht met de Romantiek, waarbij architecten zich lieten inspireren door het eigen architecturaal verleden, of: dit teruggrijpen kan in verband worden gebracht met het ontstaan van het nationalisme, waarbij architecten de gotiek zagen als de ‘eigen’ bouwkunst van Nederland

1

1

Maximumscore 2

- 9 • Feiniger maakte deze verwijzing omdat de bouw van een middeleeuwse kathedraal - middels samenwerking in een bouwloods - model stond voor de wijze waarop in de visie van het Bauhaus architecten, beeldend kunstenaars en vormgevers dienden samen te werken
- In de visie van het Bauhaus was de architectuur de belangrijkste onder de kunsten, of: de architectuur was de bindende en sturende factor

1

1

Eerbetoon

Maximumscore 2

- 10 twee van de volgende antwoorden:
- In deze tijd voltrok zich de industriële revolutie, of: door (enorme) ontwikkelingen in industrie en techniek.
 - Er verschenen allerlei producten waarvoor geadverteerd moest worden.
 - In deze tijd ontstond de massacultuur; voor de evenementen die plaatsvonden moest reclame worden gemaakt.

per juist antwoord 1

Maximumscore 1

- 11 één van de volgende kenmerken:
- Een lithosteen is behoorlijk slijtvast en daardoor geschikt voor grote oplagen.
 - Op lithostenen zijn snel (en gemakkelijk) correcties aan te brengen.
 - Door de beschikbaarheid van grote (litho)stenen kunnen de formaten van de affiches groot zijn; een groot formaat is noodzakelijk om ze te laten opvallen.
 - Het afdrukken van de stenen neemt relatief weinig tijd in beslag, zodat je in korte tijd veel afdrukken kunt maken.

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 2

- 12 • *voorstelling*
De dansende vrouw met bekkens verwijst naar de wereld van vertier. 1
- *vormgeving*
De vormgeving benadrukt de levendigheid van de voorstelling: er is gebruikgemaakt van opvallende (vrolijke) kleuren als rood en geel, of van een rijke kleurschakering, of: dynamische compositie met veel schuine richtingen. 1

Maximumscore 3

- 13 drie van de volgende manieren:
 - Het been van het meisje overlapt enkele letters.
 - Het woord 'Olympia' loopt ongeveer evenwijdig aan de schuine richtingen van het beeld.
 - De kleur geel rond het woord 'Olympia' komt terug in de bekkens en in de achtergrond.
 - Het donkere vlak achter de vrouw correspondeert met de donkere letters.
 per juiste manier 1

Maximumscore 3

- 14 drie van de volgende aspecten van de *vormgeving*:
 - de ongebruikelijke afsnijding (van de muzikant)
 - het gebruik van egale kleurvlakken
 - de toepassing van contourlijnen
 - de zware, maar speelse omkadering
 per juist aspect van de *vormgeving* 1

Maximumscore 1

- 15 één van de volgende meningen:
 Nee, aan het ontwerpen van affiches gaat een creatief proces vooraf dat vergelijkbaar is met het maken van autonome kunst.
 Ja, het maken van toegepaste kunst - vaak in opdracht - legt een kunstenaar te veel aan banden (zoals kosten, formaat en functionele eisen).

Maximumscore 2

- 16 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:
 De schaduw van Toulouse-Lautrec suggereert zijn aanwezigheid. Zijn schaduw verbeeldt de invloed die Lautrec op vele kunstenaars had/de inspiratiebron die Lautrec voor vele kunstenaars is geweest.
 Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven 1

Maximumscore 3

- 17 drie van de volgende voorbeelden:
 - De benen lijken, evenals de andere vormen in het affiche, (lees)tekens.
 - De benen zijn een essentieel element in de compositie, of: de benen dragen bij aan een 'evenwichtige compositie'.
 - De benen versterken het figuratieve karakter van het affiche.
 - De benen vormen een contrast met de letters.
 per juist voorbeeld 1

Antwoorden	Deel-scores
------------	-------------

Maximumscore 3

- 18 drie van de volgende aspecten:
- De tekst loopt in verschillende richtingen.
 - De letters zijn verschillend van grootte en dikte.
 - Sommige tekstregels lopen in een golvende lijn.
 - de keuze voor onderkast, waardoor meer hoogteverschillen ontstaan
 - de ritmische opbouw/afwisseling van vorm en restvorm

per juist aspect 1

Over schilderen

Maximumscore 2

- 19 • De kleuren zijn ongemengd op het palet aangebracht 1
 • De verf is in losse toetsen op het palet aangebracht 1

Maximumscore 1

- 20 Zij wilden een (eigen) directe waarneming, of: ze deden onderzoek naar en schilderden de effecten van het steeds veranderende licht op (en de waarneming van) kleuren en vormen.

Maximumscore 1

- 21 Buiten schilderen werd mogelijk door de uitvinding van de verftube waarin zich reeds geprepareerde verf bevindt die minder snel/niet uitdroogt.

Maximumscore 2

- 22 • Plezier wordt verbeeld door de vrolijke, veelal verzadigde kleuren 1
 • Het (papieren) hartje verwijst naar het plezier dat Dine aan het schilderen beleefde/zijn liefde voor het schilderen 1

Maximumscore 2

- 23 twee van de volgende aspecten van de *vormgeving*:
- De grijsblauwe tinten bovenin verwijzen naar wolken/de lucht, of: door de toepassing van grijsblauwe tinten bovenin ontstaat (enige landschappelijke) diepte.
 - De ronde, organische vormen verwijzen naar bloem-/plantvormen.
 - De (veelal ongemengde) kleuren verwijzen naar bloeiende planten en/of bloemen.
 - De elkaar overlappende vormen suggereren enige diepte.
 - De bruine tinten onderin verwijzen naar aarde.

per juist aspect van de *vormgeving* 1

Maximumscore 2

- 24 • Nee 1
 • De toelichting dient de volgende strekking te hebben:
 Een ready-made is een gebruiksvoorwerp dat, zonder veranderingen, geëxposeerd wordt als kunstwerk. Hoewel dit beeld van Johns in eerste instantie een blik lijkt, is het een bronzen sculptuur die beschilderd is 1

Maximumscore 4

- 25 vier van de volgende handelingen:
- schilderen van grote, niet-egale, niet-gladde kleurvlakken (in primaire en secundaire kleuren)
 - uitsmeren van verschillende kleuren (en wit) met behulp van linialen/latjes
 - uitsmeren van verf op het doek met behulp van een bezem
 - aanbrengen van (enkele gekleurde) letters op vlakken die naar de namen van die kleuren verwijzen, of: in grijstinten aanbrengen van enkele (sjabloon)letters in spiegelbeeld
 - dik aanbrengen van de verf aan de bovenzijde van het schilderij
 - aanbrengen van (meer) transparante lagen
 - aanbrengen van een enigszins verdunde (groene) verf die is gaan druipen
 - afdrukken van handen/verfpotten (zichtbaar gelaten)
 - afdrukken van het luikje toen de verf erop nog nat was

per juiste handeling

1**Maximumscore 2**

- 26 • *kleur*
De letters verwijzen naar het gebruik van de primaire kleuren maar zijn grijs, of: de letters staan in de vlakken van de primaire kleuren maar corresponderen niet met hun 'eigen' kleuren: R in het rode vlak, maar B in het gele en Y in het blauwe.
- *betekenis*
De letters hebben hun letterlijke betekenis verloren en zijn nadrukkelijk 'vorm' geworden, of: ze zijn onderdeel van de compositie.

11**Maximumscore 2**

- 27 twee van de volgende stromingen:
- abstract-expressionisme
 - colourfield-painting
 - popart

per juiste stroming

1**Maximumscore 2**

- 28 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:
Het asymmetrische object ziet er uit als een machine en is met stangen, draden en schijven zó geconstrueerd dat bewegingen overgebracht kunnen worden.

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven

1**Maximumscore 2**

- 29 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:
Het object maakt op mechanische wijze een abstracte tekening, een soort automatisch schrift of action-painting. Het ironiseert de gedachte dat de kunstenaar al schilderend zijn gevoelens tot uitdrukking brengt.

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven

1

Zelfportretten**Maximumscore 2**

- 30 twee van de volgende kenmerken:
- De textuur van zijn (naakte) lichaam is zó glad dat het de suggestie van marmer/steen oproept.
 - Hij toont een ‘doorgezaagde’ arm: een verwijzing naar oude klassieke beelden die vaak ledematen missen.
 - Hij verwijst naar een traditioneel beeldhouwkunstgenre/-onderwerp: het (mannelijk) naakt.

per juist kenmerk

1**Maximumscore 2**

- 31 • Surrealisme
- Er wordt een droomwereld geschapen waarin je niet ziet wat echt en wat fictie is, of: vanwege de vermenging van (fotografische) werkelijkheid en fantasie

11**Maximumscore 3**

- 32 drie van de volgende antwoorden:
- De ordening van de vormen lijkt willekeurig, te vergelijken met het (microscopische) beeld van (wriemelende) spermacellen.
 - De vormen van de portretjes vertonen onderling gelijkenis, zoals ook spermacellen vormovereenkomsten vertonen.
 - De voorstelling op de vormen komt in grote lijnen overeen: ze lijken familie/nazaten/ ‘Cattelaantjes’.
 - Het kleine formaat van de vormen billijkt het verkleinwoord *spermini*.

per juist antwoord

1**Maximumscore 2**

- 33 Het antwoord dient de volgende strekking te hebben:
Zij geeft een tweeledig/volledig beeld van zichzelf: haar huidige Duitse leven naast haar Bosnische jeugd, of: zij brengt de twee culturen van haar leven in beeld, of: zij toont een dubbelportret (van zichzelf). De twee monden verwijzen naar de gespletenheid van haar leven.

Indien een relevant deel van het antwoord is gegeven

1**inzenden scores**

Voor dit examen hoeft u geen afnamegegevens aan de Citogroep te verstrekken.

Met dank aan

Afbeelding 9: Stedelijk Museum, Amsterdam

De Citogroep heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Diegene die desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen.

Einde